

Sirdal kommune
Skuleeininga

Plan for elevane sitt skulemiljø

Grunnskulane i Sirdal

1

*Planen er administrativt vedteke etter høyring
og gjeld frå 01.06.18*

Innhald	Side
1. Føremål	3
2. Definisjonar på krenkjande åtferd og handlingar	4
3. Førebyggjande og haldningsskapande arbeid 3.1 Opplæringslova og Sirdal kommune sine strategiar 3.2 Program og system som skulane brukar i arbeidet med førebygging	5
4. Aktivitetsplikt 4.1 Aktivitetsplikta sine fem handlingsplikter 4.1.1 Plikt til å følgja med 4.1.2 Gripa inn 4.1.3 Varsla 4.1.4 Undersøkja 4.1.5 Setja inn tiltak 4.2 Rutine/oppfølging i Sirdalsskulen ved mistanke og kjennskap til krenkjande åtferd	6 7 7 8 8 8 9 9
5. Kontinuerleg og systematisk arbeid	10
Vedlegg 1: "Melding til rektor ved krenkjande åtferd"	12
Vedlegg 2: Oppsett: Plan for tiltak når det gjeld aktivitetsplikt	13

Planen byggjer på Lyngdal kommune sin "Plan for elevenes skolemiljø"

1. Føremål

Opplæringslova kapittel 9A handlar om elevane sitt skulemiljø, både i skuletida, i skulefritidsordninga og ved leksehjelp, jf. §9A-1.

§§ 9A-2: "Alle elevar har rett til et godt skulemiljø som fremjar helse, trivsel og læring"

§§ 9A-3: "Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering, og trakassering.

3

Dette inkluderer digital/skjult mobbing som òg skjer utanom skuletida, og som kan få verknad på skulekvardagen.

Det er den enkelte elev sin subjektive oppleving av å bli krenka som er utgangspunktet for skulens handtering av opplæringslova § 9A."

Sirdal kommune legg vekt på:

- at vi arbeider kontinuerleg, langvarig og systematisk med elevane sitt skulemiljø
- at skulen, elevane og føresette samarbeider om det førebyggjande og haldningsskapande arbeidet
- at tydeleg leiing er ein føresetnad for å førebyggja, avdekka og handtera krenkjande ord og Handlingar inkludert digital og skjult mobbing.
- at alle tilsette ved skulen har ei aktivitetsplikt til å følgja med, gripa inn og varsla. Skulen har plikt til å undersøkje saka og eventuelt setja inn tiltak dersom dei får kunnskap eller mistanke om at ein elev ikkje har det trygt og godt i skulemiljøet.
- at våre lokale tiltak og evne til kommunikasjon og samarbeid er avgjerande for at arbeidet skal lukkast.

Planen byggjer på følgjande prinsipp for å oppnå måla:

A. Førebygging og haldningsskapande arbeid

Tiltak som reduserer risikoen for at elevar blir utsette for krenkjande ord og handlingar, digital og skjult mobbing.

B. Avdekking

Metodar og rutinar skulane brukar for å avdekkja at elevar blir utsette for krenkjande ord og handlingar, digital og skjult mobbing.

C. Aktivitetsplikt

Tiltak og rutinar for problemløysing. Ein viser til ordensreglementet når det gjeld sanksjonar skulane brukar ovanfor elevar som utøver krenkjande ord og handlingar, digital og skjult mobbing.

D. Kontinuerleg, langvarig og systematisk arbeid

Skulane sitt systemarbeid for å sikra elevane eit trygt og godt skulemiljø.

2. Definisjonar på krenkjande åtferd og handlingar

Krenkjande åtferd:

Krenkjande åtferd er eit felles omgrep for alle former for åtferd som uoverlagt eller tilsikta rammar andre menneske fysisk eller psykisk. Krenkjande åtferd er handling som skjer ein eller fleire gonger. Krenkjande åtferd er handling som blir utført utan respekt for andre sin integritet.

Mykje av den krenkjande åtferda kan vera skjult, og det er viktig at dei vaksne er tett på elevane og observerer i timar og friminutt kva slags kommunikasjon og samspel elevane har seg imellom. Døme på krenkjande åtferd kan vera baksnacking, utestenging, ryktespreiing, at eleven ikkje blir rekna med, spark, slag, kvelartak, dytting, overgrep og stygge kommentarar som at "ingen likar deg", "vi skal ta deg" og "du er feit og ekkel".

• **Mobbing** av barn er *"handlingar fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning"* (Lund, Helgeland og Kovac, 2017).

Mobbing kan vera open eller skjult. Skjult mobbing har eit uttrykk som ofte verkar udramatisk og ufarleg for utanforståande, men som kan få store konsekvensar for den som blir utsett for dette.

Kjenneteikn på mobbing:

1. Ei aggressiv handling retta mot eit offer, av ein eller fleire saman
2. Eit ujamnt styrkeforhold mellom den eller dei som mobbar og den som blir mobba
3. At det går føre seg over tid

(www.laringsmiljosenteret.no)

- **Utestenging** betyr at nokon blir haldne utanfor ei gruppe eller ein klasse.
- **Vald** inneber at nokon brukar fysisk og/eller psykisk makt for å skada andre.
- **Rasisme** inneber at nokon blir forskjellsbehandla eller plaga, til dømes fordi dei har ein annan hudfarge eller snakkar eit anna språk.
- **Diskriminering** betyr at ein person blir dårleg behandla eller trakassert, til dømes på grunn av kjønn, funksjonsevne, tru, hudfarge eller opphav.
- **Digital krenking** betyr at nokon brukar internett, mobil eller e-post for å senda og spreia vondsinna meldingar, videoar eller bilete av ein person/situasjon.

Kjelde: Utdanningsdirektoratet/regelverk

3. Førebyggjande og haldningsskapande arbeid

3.1 Opplæringslova og Sirdal kommune sine strategiar

Opplæringslova § 9A-3:

"Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort."

I grunnskulane i Sirdal er vi samde om følgjande strategiar for førebyggjande og haldningsskapande arbeid, der vi:

- har ei tydeleg og involvert skuleleiing
- har fokus på tydeleg klasseleiing
- har fokus på å sjå elevane
- arbeider kontinuerleg med å skapa gode relasjonar
- har tydelege forventningar til elevar om å bidra til eit godt skulemiljø
- har vaktordning, t.d. før skuletida, i friminutta og medan elevane er
- gjennomfører systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevane sitt skulemiljø
- sikrar foreldremedverknad gjennom rådsorgana som foreldrerådet sitt arbeidsutval (FAU), skulemiljøutvalet (SMU) og samarbeidsutvalet (SU), jf. §9A-9
- sikrar elevmedverknad gjennom elevsamtale, klasse møte og elevråd, skulemiljøutval (SMU) og samarbeidsutval (SU), jf. §9A-8
- har sosiallærer på barne- og ungdomstrinnet
- har tydelege forventningar til dei føresette om at dei varslar skulen om hendingar og bidreg til å skapa eit godt skulemiljø, samt bidreg til å løysa utfordringar med skulemiljøet
- informerer alle tilsette, foreldre og elevar om "Plan for elevane sitt skulemiljø"

3.2 "Program" og system som skulane brukar i arbeidet med førebygging

1. - 4. trinn

- "Zippys venner"
  - Eit skuleprogram for 1.-4. trinn som gjev auka meistring og betre læringsmiljø.
  - Hjelp til å meistra dagleglivet sine problem, identifisera og snakka om kjensler og støtta andre som har det vanskeleg
  - Tiltak for å arbeida systematisk med å fremja god psykisk helse og eit godt psykososialt miljø på barneskulen
  - Helsesøster i kommunen er aktiv deltakar

• 7. trinn

- "Kjærlyghet og grenser"
  - Universelt førebyggingsprogram, retta mot familiar med ungdom på 7. eller 8. trinn
  - For å styrka beskyttande faktorar når det gjeld psykiske helseplager og rettleia foreldra i førekant av ungdomstida. Betra samarbeidet mellom heim og skule, byggja gode foreldrenettverk, samt auka ungdommane sin sosiale kompetanse.

- 8.-10.trinn
  - "MOT"
    - MOT er ein ungdoms- og samfunnsbyggjar, som styrkjer ungdom sitt medvit og mot – til å leva, til å bry seg og til å seia nei

Skulane har òg andre tiltak som bidreg til å forma trygge og gode læringsmiljø. Desse tiltaka står skulane fritt til å endra i høve til denne planen. Døme på tiltak (ikkje uttømande liste):

- Arbeid med klassereglar
  - Tydeleggjering av foreldra si rolle og viktige bidrag til læringsmiljøet
  - Haustsamling
  - Dei vaksne handhelsar på barna kvar morgon
  - Samlingar utanom skuletid organisert av klassekontaktar/føresette
  - Overnattingsturar
  - Sosial læreplan
  - BlimE
  - Røris
  - klasstrivsel.no for eit systematiske arbeidet med læringsmiljøet
  - Synlege og "usynlege" vakter i friminutta
  - Fokusgrupper
- osb.

6

4. Aktivitetsplikt

Opplæringslova § 9A-4

"Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø"

"Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har et trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vera eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd."

7

Bedre tverrfaglig innsats (BTI) er ein arbeidsmetode/-modell, som skal bidra til tidleg innsats, foreldreinvolvering og koordinert samarbeid på tvers av tenester.

Stafettloggen blir brukt til oppfølging, involvering og dokumentering når rektor/kontaktlærer har avgjort at denne skal opprettast i medhald av handlingsrettleiaren i BTI. (Sjå òg vedlegg 2) Les meir om BTI og stafettlogg her: <https://www.sirdal.kommune.no/bti-bedre-tverrfaglig-innsats.455484.no.html>

Skulen si plikt til å handla i mobbesaker er skjerpa og konkretisert gjennom ei ny aktivitetsplikt. Kravet i tidlegare kap. 9a om enkeltvedtak blei ikkje vidareført i nytt kap. 9A.

4.1 Aktivitetsplikta består av fem handlingsplikter

4.1.1 Plikt til å følgja med

Alle som arbeider ved skulen skal vera årvakne og aktivt observera korleis elevane agerer kvar for seg og seg imellom. Det er låg terskel for å bry seg om kva elevane held på med. Avdekking av krenkjande åtferd kan òg skje ved at dei som arbeider i skulen, elevar og/eller føresette melder frå om at nokon opplever krenkjande ord og/eller handlingar eller blir utsette for digital/skjult mobbing.

Sirdalsskulen har følgjande rutinar for avdekking:

Tiltak	Ansvar
Dagleg kontakt med elevane	Alle tilsette/rektor
Elevsamtale/utviklingsamtale to gonger pr. år	Kontaktlærer/rektor
Klassegjennomgang to gonger pr. år	Rektor/sosiallærer/kontaktlærer
Årleg elevundersøking frå Udir, 7. + 10. trinn (minimumsbestemming*)	Rektor/assisterande rektor/inspektør
Foreldreundersøking frå Udir, kvart tredje år 1.-10. trinn.	FAU/rektor
Årleg lokal trivselsundersøking 1.-10. trinn/ev. klassetrivsel.no (minimumsbestemming*)	Rektor/kontaktlærer
Jamleg tema i personalet, i klasse møte, foreldremøte, elevråd, FAU og SMU	Rektor/alle tilsette
Meldeknapp om skulemiljø på heimesidene	Rektor
Aktiv bruk av meldingsskjema til rektor for observasjon av krenkjande åtferd	Rektor/alle tilsette

*) Skulen kan inkludera fleire klasser i elevundersøkinga, og kan gjennomføra lokal trivselsundersøking meir enn ein gong pr. år om dei ønskjer.

"Dersom ein som arbeider på skulen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skulen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering, eller trakassering skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skulen som står bak krenkinga, skal skuleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter §9A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks" (§9A-5).

4.1.2 Gripa inn

Alle som arbeider i skulen skal, så langt det er mogleg, gripa inn i pågåande situasjonar som dei oppfattar som krenkjande. Ein skal likevel ikkje setja seg sjølv eller andre i fare.

8

4.1.3 Varsla

Rektor skal varslast om ein kvar mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skulemiljø. Dette gjer ein ved bruk av "Meldingsskjema til rektor", sjå vedlegg, og "raud knapp" på heimesida, eller ved å seia frå på anna vis. Terskelen skal vera låg for å varsla. Elevane kan ha ulike uttrykksformer for å visa frustrasjon, utryggleik og vantrivsel, og alle som arbeider ved skulen er klar over dette. Ei varsling ved meldingsskjema, eller at nokon på anna vis seier ifrå om at ein elev ikkje har det trygt og godt, utløyser skulen si plikt til å undersøkje.

4.1.4 Undersøkja

Føremål med undersøkinga er å få fram:

- fakta i situasjonen
- bakgrunn for eleven si oppleving
- kva for tilhøve i eleven sine omgjevnader som verkar inn på korleis han/ho opplever skulemiljøet

Tilhøve bakover i tid, utanfor skuletid og skuleområde, kan òg koma inn i undersøkinga. Ansvar ligg på rektor, men oppgåvene kan delegerast til andre som arbeider ved skulen.

Når undersøkinga er gjort, skal kontaktlærar, i samarbeid med leiinga, vurdere om det bør bli oppretta stafettlogg for å følgja opp vidare plikt etter opplæringslova, m.a. for å utarbeida ein plan med tiltak, ansvar og evaluering.

4.1.5 Setja inn tiltak

Premiss for tiltak er barnet sitt beste og barnet sin rett til å bli høyrte. Plikt til tiltak kan òg gjelda sjølv om barnet uttrykker å ha det greitt, dersom ein handlar ut frå barnet sitt beste. Tiltaka som skal setjast inn, skal vera eigna, bli følgde opp og evaluerte. Det kan bli aktuelt å kopla inn andre instansar som kan bidra, t.d. skulehelsetenesta og PPT.

4.2 Rutine/ oppfølging i Sirdalsskulen ved mistanke og kjennskap til krenkjande åtfærd:

	Oppgåve	Ansvar	Dokumentasjon (i elevmappe)
1.	Den som observerer, grip inn om det er ein pågåande situasjon, og handterer han føremålstenleg	Den som observerer	Melding til rektor ved krenkjande åtfærd
2.	Den som observerer, varslar rektor	Den som observerer	Melding til rektor ved krenkjande åtfærd
3.	Undersøking og observasjon startar med ein gong	Rektor/ kontaktlærar	Melding til rektor ved krenkjande åtfærd
4.	Samtalar med eleven som opplever seg krenka, for å få informasjon og gje støtte. Skulen skal sikra at eleven si eiga subjektive oppleving kjem fram	Rektor/ kontaktlærar	Referat*
5.	Samtale med eleven som krenkjer. Er det fleire som plagar, snakkar ein med ein om gongen. Føremålet med samtalen er å gje beskjed om at slik åtfærd er uakseptabel og må stoppa med ein gong. Avtalar om oppfølging må gjerast	Rektor/ kontaktlærar	Referat*
6.	Samtalar med føresette til eleven som opplever seg krenka. Skulen har ansvar for å leggja til rette for eit godt samarbeid når det gjeld tiltak som kan/bør gjerast	Rektor/ kontaktlærar	Referat*
7.	Samtale med føresette til krenkjar. Skulen har ansvar for å leggja til rette for eit godt samarbeid når det gjeld tiltak som kan/bør gjerast.	Rektor/ kontaktlærar	Referat*
8.	Rektor si vurdering etter at fakta er henta inn. Vurdera å oppretta stafettlogg for vidare oppfølging	Rektor	Stafettlogg
9.	Tiltak blir sette i verk og prosess blir dokumentert gjennom stafettlogg. <i>Dersom dei føresette ikkje gjev samtykke til stafettlogg, må ein utarbeida skriftleg plan (sjå vedlegg 2) utanfor stafettlogg. Ein må forsøkja å få dei føresette til å sjå at det er til eleven sitt beste å bruka stafettlogg.</i>	Rektor	Stafettlogg
10.	Evaluering av tiltak i stafettlogg	Rektor	Stafettlogg
11.	Sanksjonar Sanksjonar må vera i tråd med ordensreglementet. Skulane må dokumentera bruk av sanksjonar. Skulen må vurdera om det skal fattast egne enkeltvedtak dersom sanksjonen er inngripande	Rektor	Stafettlogg
12.	Oppfølging Problemsituasjonane blir følgde inntil påverka elevar føler det trygt og godt på skulen. Alle involverte elevar skal bli følgde opp Vurdera om ein skal avslutta stafettlogg	Rektor	Stafettlogg PDF-fil i elevmappa
13.	Dersom krenkjande åtfærd ikkje opphøyrer, skal eksterne partar inn i saka, til dømes PPT, skulehelsetenesta, barnevern, politi eller konfliktråd. Følg handlingsrettleiar i BTI-modellen!	Rektor	Stafettlogg
14.	Dersom det er vaksne ved skulen som utset elevar for krenkjande ord eller handlingar, pliktar observatør å melda til rektor som vidare melder til skuleeigaren. Er det nokon i leiinga som plagar, skal ein kontakta skuleeigar direkte. Undersøkinga startar med ein gong.	Rektor, ev. einingsleiar	Referat*

*) Ansvar for å skriva referat ligg til den som gjennomfører samtale/møte, samt at referat og anna dokumentasjon blir lagt i elevmappa.

I Sirdalsskulen skal alle elevar og føresette oppleve å bli tatt på alvor dersom dei kjem til skulen med uro om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar. Skulen tar ansvar og initiativ for å stoppa slik åtferd. Elevar som har opplevd å bli utsett for eller sjølv har utsett andre for krenkjande ord eller handlingar, skal vita at dei blir følgde opp av skulen etter at den krenkjande åtferda er avslutta. Rektor har det overordna ansvaret for at skulen følgjer opp saker som gjeld det psykososiale miljøet.

5.0 Kontinuerleg og systematisk arbeid

Opplæringslova § 9A-3 *Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.*

Skulane skal ha nulltoleranse mot mobbing og skal arbeida med å utvikla eit godt skulemiljø gjennom heile skuleåret. Arbeidet skal vera gjennomtenkt og planmessig. Planane og rutinane må vera innarbeidde og bli følgde opp av dei involverte når dei jobbar med saker som gjeld elevane sitt skulemiljø. Sirdal har utarbeidd "Plan for elevane sitt skulemiljø" som gjeld for heile grunnskulen.

Skuleleiinga har ansvar for den daglege oppfølginga av "Plan for elevane sitt skulemiljø". Planen skal bidra til at elevane i Sirdal kommune opplever eit trygt og godt skulemiljø. For å sikra at dette blir eit "levande" dokument, må planen vera kjend for alle aktørar i skulemiljøet. Nye tilsette får utlevert planen.

Planen blir revidert i skuleleiarmøte kvart tredje år etter at han er tatt opp i skulemiljøutvala (SMU) på skulane.

MELDING TIL REKTOR VED KRENKJANDE ÅTFERD

Namn på involverte: _____ i _____ klasse

Når og kor skjedde åtferda: _____

Utgreiing/forklaring av det som skjedde:

11

Korleis dette blei takla av meldaren:

Sirdal, dato: _____

Signatur meldar: _____

Oppfølging av leiar:

Signatur leiar: _____

Vedlegg 2

Oppsett:

Plan for tiltak når det gjeld aktivitetsplikta.:

(Alle punkta skal svarast på)

EIN MÅ SJÅ DENNE I SAMANHENG MED BTI/STAFETTLOGGEN

- Kva for utfordring skal løysast?
- Kva for tiltak planlegg skulen?
- Kva meiner elev og eleven sine foreldre om planlagde tiltak?
- Når skal tiltaka gjennomførast?
- Kven er ansvarleg for gjennomføring av tiltaka?
- Når og korleis skal tiltaka bli evaluerte?

12

Om ikkje handlingsplikta blir overhalden, kan tilsette straffast med bøter eller fengsel i inntil tre (3) månader, jf. opplæringslova § 9A-7.